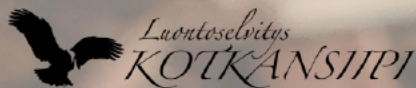

Kouvolan kaupunki

Kymijoen ROYK, pohjoisosa
Liito-orava- ja viitasammakkotarkistukset
2023

Petri Parkko 10.12.2023

Taustoja

EU:n luontodirektiivin IV-liitteen lajeilla on suuri vaikutus maankäytön suunnittelussa, sillä niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulailla kiellettyjä. Kymijoen ROYK:n pohjoisosan luontoselvityksessä (Parkko 2019) rajattiin liitteessä mainittujen lajien, liito-oravan (*Pteromys volans*) Dir IV, VU ja viitasammakon (*Rana arvalis*) Dir IV, lisääntymisalueita, mutta niiden lisäksi myös useita mahdollisesti lisääntymiseen sopivia kohteita. Kouvolan kaupunki pyysi tarkistamaan keväällä 2023 Kymijoen rantaosayleiskaavan osa-alueelta 1 (Lappalanjärvi–Harjunjoki) kaikki luontoselvityksessä (Parkko 2019) viitasammakolle sopiviksi arvioidut kohteet sekä karttaan 1 merkityt liito-oravalle sopivat metsät.

Menetelmät ja aineisto

Liito-oravaselvitys tehtiin 23.5.2023 papanaselvityksenä tutkimalla haapojen ja kuusten tyvet ulostepapanoiden löytämiseksi. Paras ajankohta papanaselvitykselle olisi heti lumen sulettua puiden tyviltä, eli maaliskuuhun, mutta papanat voivat säilyä pitkälle kesään, erityisesti kuusten tyvillä. Toukokuun 2023 kylmän jakson ansiosta kasvillisuus puiden tyvillä kehittyi hitaasti, ja papanat olivat kesäkuulle asti löydettävissä.

Viitasammakko on hämääksiaktiivinen laji, jonka lisääntymispaikat kartoitetaan keväällä jäiden lähdettyä koiraiden pulputtavan soidinääntelyn perusteella. Viitasammakkokuuntelut tehtiin 3.5.2023 klo 21.00–23.00 rannoilta kuuntelemalla. Ajoituksessa käytettiin apuna tunnettujen lisääntymispaikkojen kututilanetta. Sää oli koiraiden ääntelyaktiivisuuden kannalta hyvä: lämpötila +5 °C, täyspilvistä ja heikkoa tuulta. Todetut lisääntymispaikat rajattiin kartoille, ja soidinääntelevien koiraiden määrästä tehtiin karkea arvio.

Maastossa tehdyt olennaiset lajihavainnot tallennettiin Suomen lajitietokeskuksen Laji.fi-tietokantaan. Lajien uhanalaisuus raportissa perustuu vuoden 2019 (Hyvärinen ym. 2019), ja luontotyyppien uhanalaisuus vuoden 2018 arvioitiin (Kontula, & Raunio 2018). Eliölajien nimistö on Suomen lajitietokeskuksen mukaan. Maastotyöt ja raportoinnin teki luontokartoittaja (EAT) Petri Parkko.

Raportissa käytetyt lyhenteet: Dir IV = EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen ovat luonnonsuojelulailla kiellettyjä; * = luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltava; CR = äärimmäisen uhanalainen; VU = uhanalainen, vaarantunut; NT = silmälläpidettävä.

Vuonna 2023 todettu liito-oravan Dir IV, VU elinalue

Mettalonlahden liito-oravan elinalue (kartta 2, kohde 1)

Kulttuurivaikutteisen lehdon pohjoisosassa kasvavan suuren metsäkuusen (*Picea abies*) tyveltä löytyi 23.5.2023 parikymmentä liito-oravan papanaa. Kohteen puustona kasvaa metsäkuusten ja metsähaapojen (*Populus tremula*) lisäksi kilpikaarnaisia vanhoja metsämäntyjä (*Pinus sylvestris*) sekä paljon harmaaleppää (*Alnus incana*). Kohteella esiintyy paljon lehtilahopuuta. Kenttäkerroksessa runsaana kasvava ukkomansikka (*Fragaria moschata*) kertoo kulttuurivaikutuksesta.

Kartta 1. Keväällä 2023 maastossa tarkistettut liito-oravakohteet ovat merkitty karttaan vihreällä.

Kartta 2. Keväällä 2023 todetut viitasammakon lisääntymisalueet.

Vuonna 2023 todetut viitasammakon ^{Dir IV} lisääntymisalueet

Haukilahden viitasammakon lisääntymisalue (kartta 2, kohde 2)

Haukilahden pohjukassa oli 3.5.2023 erittäin aktiivinen viitasammakon kutu, ja alueella kuultiin vähintään kymmeniä koiraita. Luhdalla soidinäänteli myös taivaanvuohi (*Gallinago gallinago*) NT.

Harjun viitasammakon lisääntymisalue (kartta 2, kohde 3)

Kaivetun altaan eteläpäässä pulputti 3.5.2023 n. kymmenen koirasta. Lisäksi altaalla äänteli muutamia yksittäisiä koiraita. Savipohjainen allas ei ole lajille erityisen hyvä kutupaikka vesikasvillisuuden vähäisyyden takia. Altailla on tehty viime vuosina useita havaintoja, todennäköisesti Harjunjoella pesivästä

Kuninkaankylän viitasammakon lisääntymisalue (kartta 2, kohde 4)

Kymijoen rannan metsäluhdalla sekä kapealla sara- ja ruoholuhdalla pulputti 3.5.2023 kymmenkunta viitasammakkokoirasta. Ranta-asukkaat olivat kuulleet aiempina vuosina Kymijoen rannasta koiraiden soidinääntelyä, mutta Kymijoen rantaosayleiskaavan luontoselvityksessä (Parkko 2019) lajista ei tehty havaintoja.

Mettalonlahden viitasammakon lisääntymisalue (kartta 2, kohde 5)

Mettalonlahden ruovikoissa kuultiin 3.5.2023 kymmenien viitasammakkokoiraiden soidinääntelyä. Nähtiin 3. ja 23.5. laskeutuvan lahden ruovikkoon, mikä viittaa pesintään. Muita lahden pesimälajeja ovat laulujoutsen (*Cygnus cygnus*), pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*) vu ja punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*) NT.

Päätelmät ja suositukset

Yhdestä Mettalonlahden liito-oravalle ^{Dir IV, vu} sopivista metsistä (kartta 1, kohde 1) löytyi keväällä 2023 liito-oravan ^{Dir IV, vu} papanoita, mutta lajin esiintyminen myös kahdella muulla kohteella (kartta 1, kohteet 2 ja 3) on lähivuosina melko todennäköistä. Kaikilla kohteilla kasvaa liito-oravan tärkeintä ravintopuuta, metsähaapaa, ja ne ovat luokiteltavissa myös arvokkaiksi elinympäristöiksi. Niissä esiintyy mm. paljon lahopuuta. Kohteelta 2 löytyi keväällä 2023 ulosteita.

Kartan 1 runsaslahopuustoinen Niemenmaan kohde 4 osoittautui toukokuun maastokäynnillä tuoreeksi keskivänteiseksi lehdoksi vu. Kohteelta löytyi myös mahdollisesti liito-oravan lisääntymispaikaksi sopiva kolohaapa. Kohteelle 5 oli tullut lisää maapuita.

Viitasammakon ^{Dir IV} kutupaikkoja löytyi keväällä 2023 lähes kaikista tarkastetuista kohteista. Tulevaisuudessa edelleen myös kaikki aiemmin lajille sopiviksi arvioidut kohteet on syytä huomioida. Jos niille ohjataan rakentamis- tai kaivutoimintaa, on syytä tarkistaa viitasammakotilanne.

Viitasammakolla lisääntymis- ja levähdyspaikan määrittämiseen kuuluvat kutupaikan lisäksi myös päivälepo- ja talvehtimispaikat sekä maa- että vesiympäristössä (Saarikivi 2017). Käytännössä varsinaisen lisääntymispaikan läheisyyteen tulee siis jäädä myös jonkinlaista rantametsää, mikä toteutuu kaikilla tässä selvityksessä

sä rajatuilla kohteilla. Tyypillisesti viitasammakon kutupaikat rajautuvat arvokkaiksi elinympäristöiksi luokiteltuihin metsäluhtiin ja tulvametsiin.

on tavattu aivan viime vuosina säännöllisesti Kymijoella ja Harjunjoella. Koska laji on luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltava, olisi suositeltavaa selvittää ainakin Harjunjoen pesäpaikka, jotta se voidaan huomioida kaavassa.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslen, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Parkko, P. 2019: Kymijoen rantaosayleiskaava, Pohjoisosa. Luontoselytys 2018–2019. Luontoselytysraportti – Kouvola kaupunki.

Saarikivi, J. 2017: Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842) – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 31–34. Suomen ympäristö 1/2017.